

A REGIONÁLIS FEJLESZTÉSPOLITIKA ÉS A TERÜLETI IRÁNYÍTÁS¹

*Vitaindító tézisek a Regionális Gazdaságtani Doktoriskola
konferenciájára*

(Pécs, PTE KTK, 2010. október 8.)

PÁLNÉ KOVÁCS ILONA

1. Uniós csatlakozás – megtorpanó regionalizáció

A hazai regionális politika számára az uniós csatlakozás mindenképpen jelentős fordulópont volt, s nem feltétlenül pozitív értelemben, különösen, ami az irányítási vonatkozásokat illeti. Miközben ugyanis arra készültünk, hogy a csatlakozással megkoronázzódik a korábbi tíz év regionalizációs folyamata, a területi döntéshozók, különösen a régiók csalódottan konstatálhatták a strukturális és kohéziós alapok rendkívül centralizált irányítási rendszerének létrehozását. Ugyan az önálló ROP-ok kialakításában és felhasználásában a regionális fejlesztési tanácsok és különösen az ügynökségek kaptak feladatokat, de a területi szereplők sokkal inkább csak statisztálnak az uniós fejlesztéspolitikai források feletti döntésekhez. Ideje volna reális képet alkotni az ÚMFT végrehajtási folyamatáról, vajon a centralizált menedzsment járt-e előnyökkel, azzal a hátránnyal szemben, ami a területi szereplők bizalomvesztésében, s ezzel feltételezhetően kisebb aktivitásában jelenik meg.

2. Partnerség vagy elitizmus

Az uniós fejlesztéspolitika egyik jelentős pozitív hatásaként szokás említeni, hogy meghonosította a döntéshozásban a partnerség elvét, bevonva a közhatalmi szektor különböző szintjei mellett a gazdasági, civil szféra szereplőit. Kutatási tapasztalataink arra utalnak, hogy a partnerség nálunk meglehetősen exkluzív hálózatokba szerveződő elitizmust (Kovács Imre szellemes kifejezésével élve projektokráciát), illetve felszínes formalításokba merevedő társadalmi konzultációt jelent. A hatalmi szféra tehát, úgy tűnik, kevésbé alkalmas a horizontális kihívásokra, ami különösen a fejlesztéspolitikában káros, hiszen források, tudás, támogatás veszik el, nem beszélve a nyilvánosság legitimáló funkciójáról.

3. Városi kihívás

A hazai fejlesztéspolitikai irányítás érzékeli az európai trendet a városok felerősödő szerepére vonatkozóan, azonban ennek érvényesítése akár az uniós és különösen a rendkívül kevés hazai források felhasználásában, illetve a fejlesztéspolitikai tervezésben alig érzékelhető. Ugyan a városok helye az uniós szlogenek ellenére másutt sem stabil irányítási és forráselosztási értelemben, nálunk azonban különösen zavarok forrása, amikor a fejlesztési prioritásokat, kedvezményezettséget kellene modellezni és intézményesíteni. Kérdés tehát, hogy a városokról való sok beszéd után, mikor vonjuk le az intézményi, tervezési, forráselosztási konzekvenciákat?

4. Közigazgatási reform, múlt és jövő

Az ún. európaizáció folyamatában a hazai területi közigazgatási reformelképzelések mindig szorosan kötődtek az uniós mainstream-hez. Az 1996-os területfejlesztési törvény erős hatást gyakorolt a területi közigazgatásra, más kérdés, hogy nem tudott jelentős áttörést hozni a magyar állam alapvetően centralizált jellegében. Az utóbbi tíz év területi közigazgatási kísérletei (kistérség, régió) lényegében csak növelték a területi szintek számát, nem döntve azonban a hatalmi súlypont elhelyezése kérdésében. A kormányváltással ezen a területen is új helyzet keletkezett, aminek az iránya egyelőre csak fenntartásokkal prognosztizálható. A megyék megerősítése egyelőre államigazgatási vonatkozásban tény, ami nem értékelhető többre, mint pragmatikus lépés, ami választ ad az önkormányzatok törvényességi ellenőrzésének problémájára. Nem világos, hogy a kormányhivatalok ambíciója reális-e, s az sem, hogy a kistérségi lépték milyen szereplők számára lesz keret. Összességében a lezajlott neoweberi fordulat abban konzekvens, hogy erős állami dominanciát és centralizációt hirdet. Nagy kérdés, hogy milyen következményekkel jár a regionális fejlesztéspolitika területén, mint ahogy a kormányzati irányítás totális átszervezésének hatásai is bizonytalanok.

Összességében a regionális politika tartalma jelentős átalakuláson ment keresztül, az intézményi megoldások kullognak az események után, ebből az következik, hogy a kormányzás nem képes a fejlesztéspolitikai célok megvalósításához pozitívan hozzájárulni. Kérdés, hogy gombhoz varrjuk-e a kabátot, mint ahogy az is, hogy mekkora kabátra van szükség? Úgy tűnik, hogy a szakmának a korábbi, inkább követő, normatív programadó magatartásán változtatni kellene, tényleges evidenciákkal szolgálva a politikai döntésekhez. A szakmának egyben vissza kellene szereznie a pozícióját a strukturális alapok körül szorgoskodó technokrata szakértőkkel szemben.

Pécs, 2010. szeptember 6.

Jegyzet

¹ A Tér és Társadalom 2010/3. számában (203–226. oldalon) a regionális gazdaságtani doktori iskolák „Féldőben” c. konferenciáján elhangzott vitaindító téziseket közöltük. Pálné Kovács Ilona tézisei helyett a szerkesztőség a Szerző egy másik hozzászólásának szövegét kapta meg. Ezért most pótlólag közöljük az eredeti vitaindító hozzászólás szövegét is.